

Tieslietu ministrija

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1536; tālr.: 67036801, 67036716, 67036721; fakss: 67210823, 67285575;
e-pasts: tm.kanceleja@tm.gov.lv; www.tm.gov.lv

Rīgā

25.06.2020 Nr. 1-17/2093

Uz 22.05.2020. Nr. 1-5/97

Latvijas Republikas tiesībsargam

Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomei

Par nolēmumu efektīvu izpildi un nolēmumu izpildes sistēmu

Tieslietu ministrijā saņemta Latvijas Republikas tiesībsarga 2020. gada 22. maija vēstule Nr. 1-5/97, informējot par tiesībsargam adresētiem privātpersonu iesniegumiem, kuros vērsta uzmanība uz gadījumiem, kad, neskatoties uz zvērināta tiesu izpildītāja veiktām darbībām, nolēmumu par parāda piedziņu izpilde piedzinēja labā nav iespējama. Tieslietu ministrija kā vadošā valsts pārvaldes iestāde tieslietu nozarē lūgta sniegt informāciju par pastāvīgās darba grupas grozījumu izstrādei Civilprocesa likumā ietvaros apspriestajiem priekšlikumiem nolēmumu efektīvākai izpildei, kā arī par plānotajiem un nepieciešamajiem pasākumiem, lai varētu efektīvizēt nolēmumu izpildi par parāda piedziņu.

Tieslietu ministrija atzīst, ka tiesas nolēmuma pienācīgas un savlaicīgas izpildes nodrošināšana ir būtiska un neatņemama daļa no personas tiesībām aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Nenodrošinot tiesas un citu institūciju nolēmumu pienācīgu izpildi, var tikt radīts kaitējums tiesu varai, sabiedrībā mazinot respektu tiesu sistēmai un uzticību valsts institūcijām. Līdz ar to valstij ir pienākums nodrošināt, lai ikvienai personai būtu pieejams efektīvs izpildes process. Tieslietu ministrija norāda, ka ikviena tās virzīta likumdošanas iniciatīva zvērinātu tiesu izpildītāju institūta darbības nodrošināšanas, kā arī spriedumu izpildes jomā tiek virzīta ar mērķi noteikt regulējumu, kas efektīvizētu zvērinātu tiesu izpildītāju darbu un uzlabotu izpildes kvalitāti. Vienlaikus attiecībā uz Latvijas Republikas tiesībsarga vēstulē norādīto par gadījumiem, kad nav bijis iespējams nodrošināt parāda piedziņu, Tieslietu ministrija norāda, uz apstākli, ka praksē var veidoties situācijas, kurās piedziņa objektīvu iemeslu dēļ var nebūt iespējama. Turklāt šādu situāciju esamību faktiski nav iespējams izslēgt ne pie viena tiesiskā regulējuma, kas skaidrojams ar apstākli, ka sekmīgas piedziņas iespējamība ir tieši saistīta ar konkrētā parādnieka finansiālo un materiālo stāvokli. Ja parādnieka īpašumā nav mantas, uz kuru būtu iespējams vērst piedziņu, vai arī parādnieks neveic algotu darbu vispār, kā rezultātā viņam nav ne regulāru ienākumu avotu, ne naudas līdzekļu uzkrājuma, piespiedu izpildi nebūs iespējams īstenot. Tāpat sekmīgas izpildes gadījumu īpatsvaru neizbēgami ietekmē ekonomiskā situācija un tās svārstības valstī kopumā.

Atsaucoties Latvijas Republikas tiesībsarga lūgumam, Tieslietu ministrija sniedz informāciju par atsevišķiem būtiskākajiem dažu pēdējo gadu laikā īstenotiem pasākumiem piedziņas procesa pilnveidošanai:

- *Stiprināts zvērinātu tiesu izpildītāju profesionalitātes līmenis.* Paaugstināti zvērināta tiesu izpildītāja amata kandidātam izvirzītie izglītības atbilstības kritēriji, kā arī noteikts pienākums zvērinātam tiesu izpildītājam regulāri kārtot kvalifikācijas eksāmenu, apliecinot amata pienākumu izpildei atbilstošas profesionālās zināšanas un iemaņas un veicinot zvērinātu tiesu izpildītāju pastāvīgu kvalifikācijas celšanu.

- *Veikta virkne pasākumu izpildes procesa modernizācijai,* izmantojot informācijas tehnoloģiju piedāvātās iespējas. *Izveidots Izpildu lietu reģistrs,* kas nodrošina gan vienotu zvērinātu tiesu izpildītāju lietvedības programmatūru, gan radījis iespēju ieviest citās valsts informācijas sistēmās piedziņas vajadzībām nepieciešamās *informācijas par parādnieku saņemšanu maksimāli ātrā un ekonomiskā veidā* - tiešsaistes datu pārraides režīmā. Tāpat ieviests minēto parādnieka datu monitoringa mehānisms.

- *Ieviesta parādniekam piederoša nekustamā īpašuma un kustamās mantas izsoļu norise elektroniskā vidē.* Elektronisku izsoļu ieviešana spriedumu izpildes procesā ir ļāvusi ne vien nodrošināt godīgu konkurenci izsoles procesā (anonīma dalība; līdz minimumam samazināta iespēja, veicot saskaņotas darbības, ietekmēt citus solītājus), bet arī nodrošinājusi izsoļu plašāku pieejamību interesentiem, parādnieka atgūto līdzekļu apmēra pieaugumu un attiecīgi –izpildes procesa rezultativitāti.

- *Veikti grozījumi, lai spriedumu izpildes procesa ietvaros uzlabotu informācijas apmaiņu starp zvērinātiem tiesu izpildītājiem un kredītiestādēm un parādnieka naudas apķīlāšanas kārtību.* Zvērinātu tiesu izpildītāju rīkojumu piedziņas lietās nosūtīšanas un izpildes procesa elektronizācija ievērojami ļāvusi paātrināt izpildes nodrošināšanai nepieciešamās informācijas apmaiņu un rezultātā veicinājusi ar sekmīgu piedziņu pabeigto izpildu lietu skaita pieaugumu.

- *Ar mērķi mazināt šķēršļus personas tiesību uz tiesas nolēmuma pienācīgas un savlaicīgas izpildes nodrošināšanas realizāciju īstenotas vairākas iniciatīvas, kas tieši vērstas uz sprieduma izpildes izdevumu apmēra samazināšanu.* No 2012. gada 1. septembra attiecībā uz amata atlīdzības aprēķināšanu par amata darbībām, kuras zvērināts tiesu izpildītājs veic izpildu lietā par piedziņu, noteikts konceptuāli atšķirīgs atlīdzības aprēķināšanas modelis, kas ļāvis samazināt zvērinātu tiesu izpildītāju amata atlīdzības apmērus. Zvērinātiem tiesu izpildītājiem nodrošināta spriedumu un citu nolēmumu izpildes īstenošanai nepieciešamās informācijas saņemšana no valsts iestādēm bez maksas, samazinot izpildu darbību veikšanai nepieciešamo izdevumu (faktisko izdevumu) apmēru.

- *Veikti pasākumi uzturlīdzekļa parāda samaksas veicināšanai.* Ieviesta virkne ierobežojumu parādniekiem, lai motivētu vecākus nodrošināt bērnu ar uzturlīdzekļiem. Normatīvi nostiprinātas tiesības noteikt transportlīdzekļa un kuģošanas līdzekļa vadīšanas tiesību izmantošanas aizliegumu, šaujamo atļaujas darbības apturēšanu, ieviesti ierobežojumi uzturlīdzekļu parādniekiem pretendēt uz tiesneša, zvērināta tiesu izpildītāja vai zvērināta notāra amatu, liegta iespēja saņemt pilsonību vai atteikties no pilsonības, noteikta parādnieku iekļaušana parādnieku datu bāzē (publiski pieejama latvija.lv). Minēto pasākumu rezultātā ir būtiski palielinājies atgūtā parāda apmērs. Tiek virzīta iniciatīva par aizliegumu uzturlīdzekļu parādniekiem spēlēt azartspēles.

- *Konceptuāli pārskatīta un pilnveidota kārtība, kādā veicama piedziņa uz kustamo mantu.*

- *Civilprocesa likumā ir noteikta virkne piedzinēji, kuri ir pilnībā atbrīvoti no jebkādu izpildes izdevumu samaksas gan izpildes procesa iniciēšanai, gan tā tālākai nodrošināšanai, kā arī šie prasījumi ir noteikti kā prioritāri, proti, prasījumi, kas apmierināmi pirms citiem pret konkrēto parādnieku pieteiktajiem prasījumiem.* Tādējādi izpildes procesa tiesiskajā regulējumā ir paredzēts mehānisms, lai pēc iespējas sekmētu pienākošā atlīdzinājuma saņemšanu. Tai skaitā kopš 2019. gada 1. janvāra *no sprieduma izpildes izdevumu samaksas zvērinātam tiesu izpildītājam ir atbrīvoti piedzinēji gadījumos, kad piedziņa izdarāma par labu cietušajam — fiziskajai personai* — saistībā ar apmierinātu kaitējuma kompensācijas pieteikumu krimināllietā. Minētais atvieglojums attiecināms uz visiem gadījumiem, kuros izpildu lietvedība tiek uzsākta (izpildu dokuments iesniegts piespiedu izpildei) pēc 2019. gada 1. janvāra. Šajā gadījumā piedzinējam, iesniedzot piespiedu izpildei izpildu dokumentu, nav jāmaksā ne Civilprocesa likumā noteiktā valsts nodeva, ne citi sprieduma izpildes izdevumi, kas varētu būt nepieciešami izpildes

uzsākšanai.

Visi Tieslietu ministrijas virzītie grozījumi Civilprocesa likumā tiek izskatīti Civilprocesa likuma grozījumu izstrādei izveidotajā pastāvīgajā darba grupā.

Tiesībsarga iniciētā jautājuma kontekstā Tieslietu ministrija vēš uzmanību, ka spriedumu izpildes process nevar tikt balstīts vienīgi piedzinēja interesēs. Izpildes procesam ir jānodrošina līdzsvars starp piedzinēja tiesībām uz prasījuma apmierinājumu un parādnieka tiesību ievērošanu, nepieļaujot tādu piespiedu izpildes līdzekļu piemērošanu, kas uzliktu parādniekam nesamērīgu slogu vai liegtu parādniekam līdzekļus savu pamatvajadzību apmierināšanai. Līdz ar to ikviena likumdošanas iniciatīva spriedumu izpildes jomā vērtējama caur izpildes procesa un piedzinēja interešu un parādnieka interešu samērošanas prizmu.

Vienlaikus, lai apspriestu vēstulē ietvertos jautājumus, kā arī uzklautu tiesībsarga viedokli par pasākumiem, kas tā ieskatā būtu veicami, lai efektīvizētu nolēmumu izpildi par parāda piedziņu, uzaicinām Latvijas Republikas tiesībsarga un Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes pārstāvi uz sanākumi **2020. gada 6. augustā plkst. 12.00** Tieslietu ministrijas telpās Brīvības bulvārī 36 (ieeja no Elizabetes ielas), 153. telpā.

Par dalību sanāksmē lūdzu informēt līdz 2020. gada 3. augustam, informāciju par dalībai deleģētajiem pārstāvjiem nosūtīt uz elektroniskā pasta adresi evija.timpare@tm.gov.lv.

Ar cieņu

valsts sekretāra vietnieka
tiesu jautājumos p.i.

B. Jugane-Lintere